

den sjenste og den jydsk Befolkning vel allerede have et godt Greb paa at benytte Jernbanerne og en meget klar Anskuelse af, hvilken Rolle de spille med Hensyn til Omsætningen, og at de ville blive de egentlige Omsætningsveie for Handel og Industri, men at det maaskee dog endnu turde være tvivlsomt, om det fuldkomment har klaret sig for Befolkningen, af hvilken overordentligt væsentlig Betydning det er, at Fartplaner og Taxter paa det Nøieste stemme overeens med Handelens og Industriens Interesser. Paa at disse Interesser slydesigjøres, derpaa forekommer det mig, at Befolkningen i Jylland har et dobbelt Krav, idet Jernbanerne der ere anlagte for Statens Regning og ikke som paa Sjælland for private Capitaler. Jeg troer, at det ligger i ethvert privat Selskabs Formaal at skaffe sine Actionaire det størst mulige Udbytte, og det er vistnok ogsaa derfor, at private Jernbaneselskaber ere henviste til at indrette saa faa Tog som muligt og at sætte saa høie Normaltaxter som muligt, samt kun at nedsætte disse Taxter deels efter den Nødvendighed dertil, som Concurrencen kan frembyde, deels af Hensyn til enkelte gode Kunder, men ofte blot for atter at forhøie dem igjen, naar Forholdene atter forandre sig. Nu er det vel saa, at Regjeringen har Ret til at approbere baade Fartplanerne og Taxterne for vore Jernbaner, men jeg tør maaskee, uden at bruge et for stærkt Udtryk, sige, at denne Approbation næsten kun er en Formalitet, og at det i Virkeligheden er Selskaberne selv, som bestemme deres Fartplaner og Taxter; det kan endog saa være et Spørgsmaal, om Selskaberne ikke egentligt mere betragte det som en Fordeel at kunne faae Regjeringens Stempel paa deres høie Taxter og tarvelige Fartplaner end egentligt som en Indskrænkning i deres Ret, at de skulle erhverve den. Men naar det private System saaledes gaaer ud paa og maa gaae ud paa at aftvinge Jernbanerne de størst mulige directe Fordele for Actionairerne, ere de indirecte Fordele ved Jernbanerne, som dog egentligt ere de, der skulle gavne det hele store Publicum mest, stillede uden nogen synlig Betydning. Ved saadanne private Jernbanedriftssystemer kan der derhos indtræde mange

Forunderligheder i Henseende til forskjellige Slags Forhold. Man har saaledes nyligt seet, at der i Randers blev klaget over, at Randers By forurettedes til Fordeel for Aarhus ved de gjenmeengaaende Taxter paa Tværbanen. Det er ligeledes ikke længe siden, at der fra en Mand i Hellestrup klagedes over, at der maatte betales Mere for at sende Stibsbrød med Jernbanen fra Hellestrup til Helsingør end fra København til Helsingør. Hvad vilde man endvidere s. Ex. sige i Odense, dersom det private Selskab vilde nedsætte Jernbanetaxterne mellem Odense og Nyborg saameget, at Fabrikkerne og de handlende i Odense tyede til at udskibe deres Varer i Nyborg, og at altsaa Odense Canal derved kom til at savne de Indtægter, som den nu har, og dersom Selskabet saa, naar Canalen, efter i længere Tid at have været uden Indtægter, var bleven forfalden, atter satte Taxterne op, hvorved Trafikken saaledes atter blev tvungen ind paa Canalen. Saadanne Forhold kunne tænkes i Mængde, og jeg troer, at Erfaring har viist, at det ikke blot er Phantasispil, naar saadanne Exempler nævnes. Mellem den Industriendes og den Handlendes, ja, vel endog ogsaa den hele agerdyrkende Befolknings Interesser kunne virkelig ikke ventes beskyttede af et privat Driftselskab, der har en anden Interesse at forfølge, som endog ofte kan være i Modstrid netop med den hele Befolknings Interesse. Befolkningen har Interesse af at faae hyppige Tog og faste og moderate Taxter, men denne Interesse kan vistnok ikke i Almindelighed ventes fyldestgjort gennem private Selskaber. Gjennem den Udløsningsret, som jeg har omtalt, har Staten nu imidlertid Magt til at tvinge det private Selskab i Jhen og Jylland ind paa en forstandig og mere i Publikums Interesse værende Drift. Naar Actierne, som det er at vente, efterhaanden ville give større og større Udbytte, vil i samme Forhold Statens Magt til at tvinge Selskabet til at vise Gstergivenhed overfor Regjeringens Fordringer blive steds større og større. Bliver det Lovforslag, som her foreligger, berimod vedtaget, vil jo Udsigten til at fremtvinge et saadant bedre og for Publikum nyttigere Driftssystem i det Væsentlige gaae tabt; thi, naar det sjæl-